

# TRADUSIR

## PER LA CLASSA

L'exemple dels librets « Histoire de lire » (Ed. Odilon)



Simon Brändli Barbance – Projecte collaboratiu PEE 2020-2021

# Somari

<b>Introduccion .....</b>	<b>3</b>
1) Perqué e per qual aqueste projècte ? .....	3
2) Los librets « Histoire de lire, qu'es aquò ? .....	3
3) Presentacion d'ensemble del projècte .....	4
 <b>Partida I : lo caminament de la traduccion .....</b>	<b>5</b>
1) Per ont començar ? .....	5
2) Contactar l'editor.....	5
3) Far un ensag de traduccion e convenir d'un acòrd .....	5
4) Lo « primièr get » .....	6
5) La primièra correccion .....	6
6) La confrontacion amb lo trabalh ja realizat pels collègas .....	6
7) Lo trabalh sus las expressions idiomáticas .....	6
8) La segonda correccion .....	6
9) La tresena correccion .....	7
10) Lo trabalh sul quasèrn d'exercicis .....	7
11) La mesa en coeréncia entre lo libret d'exercici e lo libret de lectura .....	7
12) La relectura generala e las darnières correccions (« las cauquilhas »).....	8
13) Lo « bon a tirar » .....	8
14) Lo produch final .....	8
 <b>Partida II : la resulta : Istòrias de bon legir .....</b>	<b>9</b>

# Introduccion

## 1) Perqué e per qual aqueste projècte ?

Las aisinas pedagogicas en occitan son pas encara fòrça expandidas e de còps, tombam sus d'espleches fòrça plan faches, mas pas utilizables dins l'encastre de classas immersivas o de classas bilingüas, perque en Francés...

Sèm doncas forçats, sovent, en Calandreta coma en escòla bilingüa, de far siá meteís de traduccions. Mas cossí las far ? Avèm vertadièrament lo drech ? Per quin usatge, per la classa solament, per expandir cap als collègas ? Per rendre public sus un blòg o un siti ? Per publicar e metre a la disposicion de tot lo mond ?

Tròp sovent, prèp pel temps o perque mancam de las bonas informacions, fasèm de traduccions lèu faches, a còp de papieròt pegat sus la version francesa, pas gaire polidas ni sus la forma, nimai sul fond, sus la qualitat de la lenga.

Aqueste esplech se vòl una mena de « mòde d'emplec » pel regent que vòl tradusir un libre, una resorga pedagogica, una benda dessenhada, e qu'a la volontat de ba far dins las règlas de l'art e amb una portada mai larga que la de la classa : se poirà metre a posita de totes l'òbra novèla creada (perque una traduccion, de fach, es una òbra novèla).

## 2) Los librets « Histoire de lire, qu'es aquò ?

Descobriguèri los librets de lectura « Histoire de lire », de las Edicions Odilon, a l'escasença d'un estagi de pedagogia institucionala. A destinacion dels escolans que dintran dins la lectura, en debuta de CP, aquestes pichons librets de uèch paginas cadun constituïsson un dels primièrs documents a partir de quals l'enfant poirà aver una actitud autonòma de lectura. Cada pagina es constituïda d'una frasa corta solament, amb de mots simples, jos una illustracion que « parla » a l'enfant : es lo nivèl de lectura lo mai simple possible, e doncas es preciós a l'encòp per ajudar l'enfant a dintrar d'un biais autonòm dins la lectura e a progressar dins son nivèl de compreneson de la lectura, mas tanben per afortir sa fisança en el : òc, legís, òc capita de ba far solet, e òc compren tot !

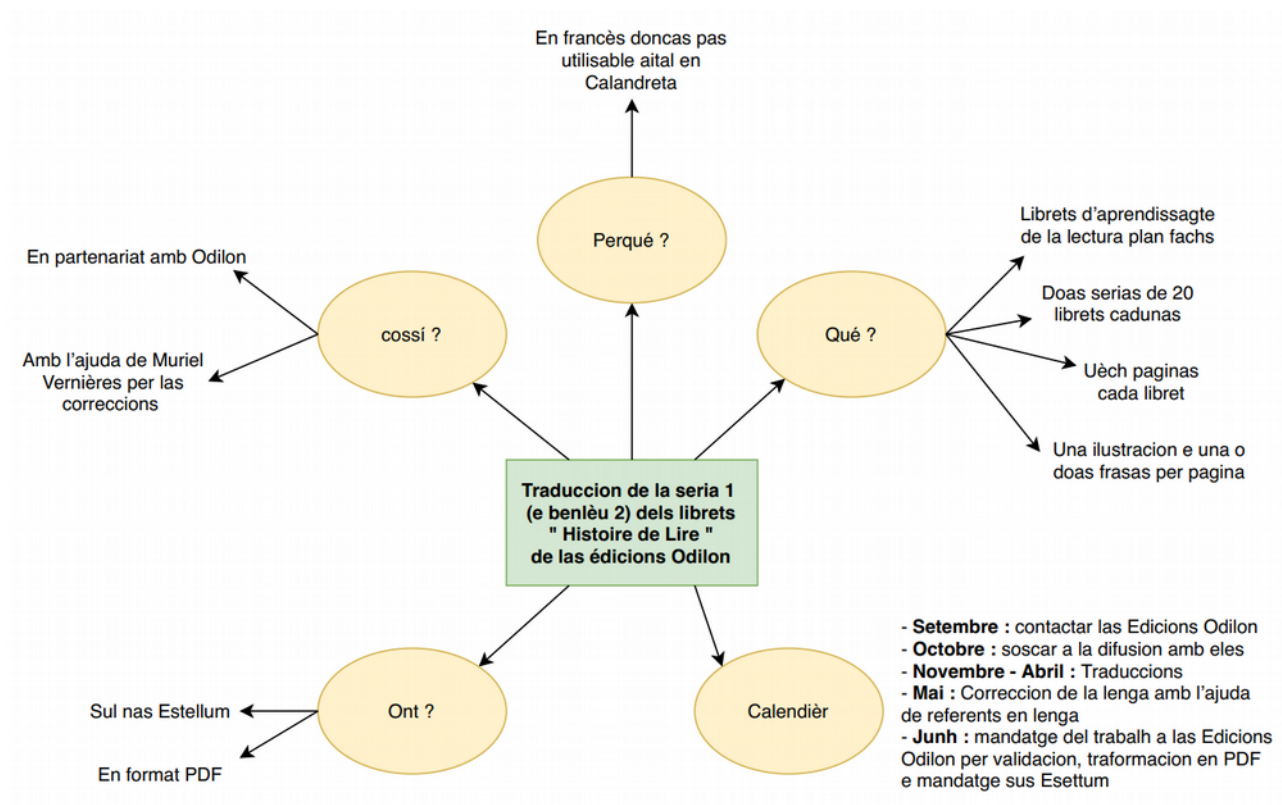
Los librets « Histoire de lire » son constituïts de doas serias de vint librets caduna. I a pas de nivèl de dificultat d'un libret a l'autre, doncas se pòdon legir dins l'òrdre que volèm.

Mas aqueste esplech èra pas disponible en occitan fin a ara, se podíá doncas pas utilizar dins las escòlas ont l'intrada dins la lectura se fa en occitan. I aviá doncas necessitat de los aver en occitan. D'unes regents avian ja fach de reviradas « artesanalas » per lor classa, mas lo plaser de la lectura passa tanben pel fach d'aver un polit libre entre las mans. Volíái, per mos Calandrons e los dels collègas, un produch de qualitat professionala, es a dire un libret en tot punt semblabla a lo d'origina en francès.

Es aital que son nascuts los librets « Istòrias de bon legir ».

### 3) Presentacion d'ensemble del projècte

Aquesta mapa d'èime presenta una vista d'ensemble del projècte de traduccion a son començament :



# **Partida I : lo caminament de la traduccion**

## **1) Per ont començar ?**

S'agís pas solament de far una traduccion lèu facha e mot a mot : una traduccion seriosa qu'a per tòca l'edicion, vòl dire un trabalh sus las expression idiomáticas, de relecturas nombrosas, de demarchas de far e d'ajuda indispensabla ! Proposi aquí, en tot prene l'exemple de la traduccion dels librets « Histoire de lire » en « Istòrias de bon legir », de metre a posita una mena de « recepta » de seguir pas a pas per los regents qu'an de besonh de traduire d'espleches pedagogics a destinacion de lor classa coma de l'endefòra, amb la tòca que l'aisina siá editada.

## **2) Contactar l'editor**

La primièra causa qu'ai facha foguèt de contactar las Edicions Odilon, editritz dels librets en francés. Aprèp los aver felicitat sus la qualitat d'aqueste aisina, lor ai explicat las particularitats de las escolas Calandreta, e las rasons per qualas podíai pas l'utilizar dins ma classa. Lor ai prepausat un partenariat per fin de rendre disponible aquesta polida aisina pedagogica en occitan : ne far una traduccion a condicion de reçaupre los fichièrs originals en francés jos format electronic.

Foguèron un pauc mesfisants a la debuta, perque coneissián pas lo gras de seriós dins ma proposicion, e que d'autres projèctes dins d'autras lengas, per exemple en breton, foguèron en projècte mas sens jamai abotir. Me prepausèron doncas de far un ensag per veire se aquò se podí far.

## **3) Far un ensag de traduccion e convenir d'un acòrd**

Me mandèron doncas los fichièrs jos format modificable del numerò 21, per veire la fasebilitat del projècte e tastar la compatibilitat dels logicials. Revirèri aqueste numerò e lo tornèri mandar. Aprèp qualques reglatges, la partida tecnica foguèt mestrejada.

Calguèt aprèp convenir d'un acòrd. Las Edicions Odilons son un pichòtostal d'edicions, tot passèt doncas per d'escambis de mèls, sans èsser formalizar dins un contracte. Mas dins unostal d'edicion mai bèla, aquesta mena de partenariat passa generalament per un contracte e pel versament de dreches, siá la forfach, siá un percentatge de cada venda. Aquí, demandèri pas res en escambi de mon trabalh, siquenon lo drech de poder utilizar d'esplech final dins ma classa e dins la de mos collègas de Calandreta.

Aprèp aqueste primièr escambi fructuós, comencèri de reçaupre, pichon a pichon, los numeròs venents. Una mena de costuma de trabalh se metèt en rota.

#### **4) Lo « primièr get »**

Los librets de la primièra seria foguèron pas plan longs de revirar per la confeccion del primièr get, un libret necessitava un vintenat de minutas de recerca e de redaccion. M'apiegèri sul siti del *Congres* permanent de la lenga occitana pel lexic e per las conjugasons, e atanben sul *Diccionari ortografic, gramatical e morfologic* de Josiana Ubaud e sus *Los vèrbs conjugats* de Patrici Pojada. Ma vigilància portèt essencialament sus la coeréncia de la lenga tot al long de la seria.

#### **5) La primièra correccion**

Tre lo primièr get d'un numerò acabat, lo mandavi a flor e a mesura, per correccion e suggestion, a Muriel Vernières, una persona de lenga occitana mairala. Una discutida, de còps longa, s'engatjava sus la causida d'un mot puslèu qu'un autre, expausavi la rason ma causida e çò qu'aviái volgut dire, sus mon interpretacion del tèxte original en francés. Muriel, ela, me fasiá part de son experiéncia de la lenga e de las possibilitats qu'aviái pas encara exploradas. Sovent, me proposava mantuns mots o expressions, mantunas possibilitats, qu'aviái de causir.

#### **6) La confrontacion amb lo trabalh ja realizat pels collègas**

Una primièra traduccion, « artisanala », foguèt realizada en partida mantunas annadas fa, per Corinne Lhéritier de la Calandreta de Nimes. Coneguda per sas diversas òbras de traduccion de qualitat, aquí tornamai, se sus la forma la traduccion consistava a de papièrs pegats sus la version francesa, sul fond per contra, lo nivèl de lenga èra fòrça bon e m'apiegèri sus son trabalh per melhorar la primièra version de mas traduccions. Çaquela, totes los librets foguèron pas revirats. D'autra part, lo dialècte occitan parlat a Nimes (provençal) presentava diversas diferéncias amb lo dialècte parlat en Tarn Nòrd, lengadocian amb d'influéncias del roergàs.

#### **7) Lo trabalh sus las expressions idiomáticas**

Aprèp aquesta armonisacion, un trabalh sus las expressions idiomáticas foguèt realizat amb Muriel Vernières per fin de s'aprochar lo mai que possible de la lenga locala. Una soscadissa sus las onomatopèias foguèt tanben realizada, amb de recercas dins la literatura occitana tradicionala.

#### **8) La segonda correccion**

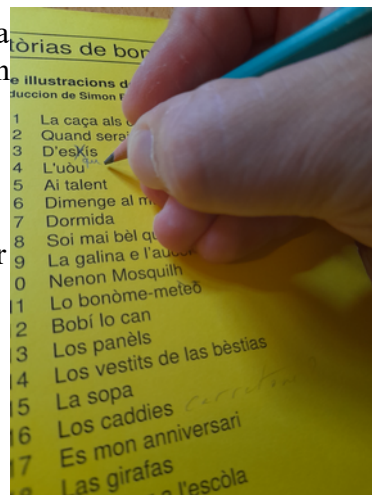
Aprèp aqueste trabalh de confrontacion e d'armonisacion entre ma primièra traduccion e la de Corinne Lhéritier, e la presa en compte de las expressions idiomáticas, mandèri mon trabalh tornamai a Muriel Vernières mas tanben a Corinne Lhéritier. Un escambi a tres votz, per messatjariá electronica, se metèt en plaça. Per cada mot, cada expression que pausava problèma, cadun

expausava sos arguments. Fin finala, una causida èra facha, prenent en compte mantuns paramètres, compromés entre la lenga la mai rigorosa possible d'un costat, e la mai simpla d'un autre (per permetre als escolans d'èsser autonòm cap a lor lectura). A la fin d'aquesta estapa, lo trabalh foguèt mandat a las edicions Odilon, que ne tirèron qualques exemplars papièr per nos los mandar.

## 9) La tresena correccion

Un escambi virtual remplaça pas jamai un trabalh en preséncia fisica. Muriel Vernières venguèt doncas a l'escòla per afinar lo trabalh de correccion. Sovent, tanben, vesèm pas las meteissas errors a l'ecran e sus un supòrt papièr. La version papièr d'un trabalh literari es doncas indispensable per las darnièras òbras de correccion. Quitament los libres numerics qu'existisson pas jos forma papièr son generalament tirats en papièr per lor editor en qualques exemplars per lo trabalh dels correctors.

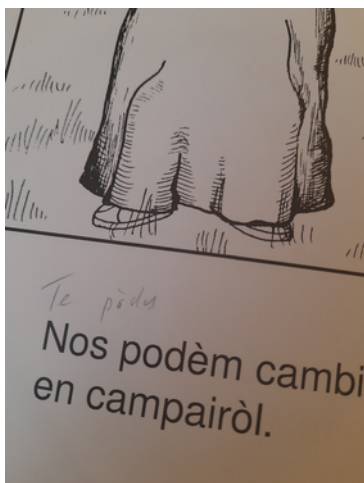
Cada libret foguèt doncas tornat legir menimosament, anotat al gredon de papièr, cada frasa tornada discutida, e qualques causidas inicialas tornat modificadas. L'escasença tanben de far mèfi als accents, e als detalhs que ne son pas.



## 10) Lo trabalh sul quasèrn d'exercicis

Aprèp aqueste trabalh bèl sus los vints librets de lectura, comencèri a revirar lo quasèrn d'exercici : Coma l'escolan a fach pendent sa lectura autonòma un trabalh de reperatge dels mots, de las expressions que se semblan, de las repeticions, es ara interessant de li prepausar un trabalh escrich per li permetre de tornar investir aquestas nocions. La formula del quasèrn individual es a l'encòp practica, mas permet tanben a l'enfant de conservar una traça valorisanta de son trabalh. Aqueste quasèrn existissiá ja en francés, mas sovent calguèt crear de tota pèça d'unes exercicis que se podían pas adaptar del francés a l'occitan.

## 11) La mesa en coeréncia entre lo libret d'exercici e lo libret de lectura



Pendent la traduccion del quasèrn d'exercicis, calguèt a d'unes moments adaptar lo tèxt per permetre de conservar de jòcs de mots o la pertinéncia de d'unes exercicis. Çò que fa qu'un còp lo quasèrn d'exercicis revirat, corregit, tornat corregir segon lo meteís processús que los librets de lectura, calguèt tornar als librets de lectura per los metre en coeréncia amb las modificacions qu'avèm degut far pels quasèrns.

## **12) La relectura generala e las darnièras correccions (« las cauquilhas »)**

Una segonda version papièr, dels vint librets mas tanben del quasèrn d'exercici, me foguèron mandats e atanben a las doas correctritz que m'an ajudat. Un desenat de cauquilhas foguèron encara trapadas. Un còp una òbra literària o una revirada acabada, pòdi pas tròp aconselhar de legir, tornar legir, en format electronic coma en format papièr, e far tornar legir al mai de personas possiblas. Amb un uèlh nòu, sovent vesèm de causas que dètz lecturas del redactor avian pas permés de veire.

## **13) Lo « bon a tirar »**

Un còp las darnièras correccions mandadas a l'Editor, aqueste d'aquí nos manda en retorn un exemplar pel « Bon a tirar », un exemplar exactament tal que seràn los exemplars destinats a la venda. L'escasença de verificar plan menimosament que tot es bon, abans de mandar a nòstre torn lo « Bon a tirar », es a dire nòstra validacion per que pòsca partir a l'estampaire.

## **14) Lo produch final**

Les librets *Istòria de bon legir* son ara disponiblas a la venda aquí :  
<http://odilon.fr/nos-produits-par-titre/istorias-de-bon-legir>

Lo quasèrn d'exercici que los acompanha es disponible aquí :  
<http://odilon.fr/cahiers-dexercices-istorias-de-bon-legir>



## Partida II : la resulta : Istòrias de bon legir

Malgrat tot lo suènh qu'avèm botat dins aquesta realizacion, segurament encara i a possibilitat de trapar de cauquilhas, mas sèm arribats a una qualitat de lenga que serà pas renegada pels locutors naturals, en tot demòran accessible pels enfants neo-lectors. Quand a la forma, es semblabla a la version francesa en tot punt, i doncas pas de que èsser gelós !



L'aventure, tot naturalament, demanda pas qu'a se perseguir, amb la traduccion e la mesa a disposicion de la seria 2 dels librets « Histoire de lire », puèi segurament d'autras aisinas de las edicions Odilon.

### Exemple d'una pagina del libret n°4 : *L'uòu*



I vau far un còp  
al papà.

4



E zop,  
la cauquilha al revèrs !

5

Exemple d'una pagina del quasèrn d'exercicis

### 13 – Los panèls



• Soi cansat.



• Ven amb nautres,  
nos anam passejar.



• Anam anar  
fins a Paris.



• Tornatz montar  
dins vòstres panèls !

Lo bonòme-òbras es ~~còlsat~~. → *cansat*

Se va passar. → .....

En bicicleta anirem mai lèu. → .....

Mas la policia arranca. → .....